

شهر

نویسندگان: ژان باستیبه، برنار دزر

مترجم: دکتر علی اشرفی

ناشر: دانشگاه هنر، ۴۵۹ صفحه

روح انگیز طاهری

فصل اول با عنوان «مناظر کلی و متدولوژی» از هفت بخش تشکیل شده است. بخش اول با عنوان «اختلاف پیچیدگی و ویژگی‌های شهری» ضمن اشاره به نقش شهرها در دوران باستان به مسئله‌ی انفجار جمعیت و تغییر نقش شهرها و فضای شهری می‌پردازد. فضای شهری امروزی علاوه بر تفاوت‌های زیاد ارزشی مثل امکانات متفاوتی که در اختیار افراد قرار دارد یا نابرابری‌های بزرگی که در موقعیت‌ها و ارزش‌ها و شیوه‌های زندگی وجود دارد، بندرت همگون است و جدایی‌های نژادی و اجتماعی در آن با درجات مختلف بسیار چشمگیر است. گسترش فضای شهری با دور شدن بی وقفه‌ی محل کار از محل اقامت همراه است، همچنین قدرت سیاسی و قوانین حاکم بر جامعه تأثیری عمده بر رشد و ساختار و فضای شهری دارد و مراکز کشورها عموماً به منظور ایجاد اعتبار همواره مورد توجه حاکمان قدرت و رؤسای کشور بوده است. فضای شهری مقر فعالیت‌های فزاینده و غیرقابل مقایسه است، با صرفه‌جویی در زمان و در هزینه‌ها که ناشی از نزدیکی فیزیکی یعنی تراکم است، مبادلات تسهیل می‌شود و بهره‌برداری از حداکثر نیروی بالقوه‌ی عملیات متقابل اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و

این نوشتار آنهایی را مخاطب قرار می‌دهد که نگران آینده شهرها و زندگی شهری هستند. اگر رشد شهری به صورت پدیده‌ای جهان شمول درآمده است، اما تفاوت‌های چشمگیری بین شهرهای ممالک دارای تولید ناخالص ملی بالا و شهرهای ممالک کم رشد وجود دارد؛ که این تفاوت پیش از همه در آهنگ رشد جمعیت آنها نمایان است. اگرچه ماهیت مسائلی که تمام شهرها به ویژه ابرشهرها را مورد هجوم قرار می‌دهد، بسیار مشابه است: مسکن، تجهیزات، بهداشت، تردد وسایل نقلیه، انرژی، آب، پسماندها و محیط زیست، لیکن امکانات موجود برای مقابله با آنهاست که تفاوت عمده را به وجود می‌آورد.

پس از مطالعه‌ی روابط نظری و عملی جمعیت‌ها در فضای شهری، فعالیت‌ها و عملکردهای شهرها، سازماندهی و مدیریت آنها، کتاب با بررسی مسائل آمایشی و شهرسازی در ارتباط با معماری، حقوق، محیط زیست، دولت و شهرنشینان و تأکید بر نقش رو به گسترش شهرها و سیمای آنها به انتهای خود نزدیک می‌شود و سرانجام تلاش می‌کند به پیش‌بینی وضعیت شهرها در قرن بیست و یکم بپردازد. کتاب حاضر از چهار فصل و ۳۳ بخش تشکیل شده است.

فرهنگی موجود در جامعه ممکن می‌گردد.

بخش دوم به «خصوصیات متعدد فضای شهری و تراکم» اختصاص دارد. تمامی فضای شهری یا بخشی از آن به خاطر جای دادن شمار زیادی از ساختمان‌ها، تجهیزات، انسان‌ها، ثروت‌ها، فعالیت‌ها و اغلب ماجراها در سینه‌ی خود از خصوصیات متعددی برخوردار است و از دیدگاه‌ها و زوایای مختلف می‌تواند مورد توجه قرار گیرد. به همین خاطر مطالعه‌ی آن از علوم و فنون مختلف کمک می‌گیرد و ترکیب آنها با عمل در این‌جا بسیار مشکل است.

در این بخش به برخی خصوصیات مثل طبیعت‌های متنوع فضای شهری، تضاد و برخوردهای فراوان در فضای شهری و تراکم شهری مثل تراکم مشاغل و فعالیت‌ها و تراکم بهینه پرداخته می‌شود.

بخش سوم به «مفهوم، تعیین حدود و برش فضای شهری» می‌پردازد. مؤلف هر نوع تصرف زمین وابسته به شهر یا نزدیک به آن را جزء فضای شهری می‌داند و علاوه بر فضای ساخته شده، فضاهای خالی مثل: فضای سبز، فرودگاه‌ها، زمین‌های نظامی و غیره را نیز فضای شهری معرفی می‌کند. همچنین فضاهای غیر قابل ساخت مثل دریاچه‌ها و تالاب‌ها و باغ‌ها و باغچه‌های خانه‌های شخصی نیز جزء فضای شهری محسوب می‌شود. در مقابل اراضی کشاورزی پیرا شهری، صیفی کاری و غیره جزء این فضا به حساب نمی‌آید، مگر آن که گسستگی آنها با بافت شهری کمتر از ۲۰۰ متر باشد. مسئله‌ی تقسیم‌بندی برش‌ها به برش‌های کوچک‌تر نیز در دو سطح مطرح می‌شود: نخست در سطح تعیین بخش‌های نسبتاً بزرگ و همگون و سپس واحدهای کوچک اداری و محله‌ها.

بخش چهارم به نحوه‌ی جمع‌آوری اطلاعات، پیرامون فضای شهری اختصاص دارد. عملیات عقلایی، دقیق و کارای شهرسازی و عمران پیش از همه، بهترین شناخت ممکن فضای مورد نظر را می‌طلبد. این شناخت می‌تواند تنها براساس اطلاعات بسیار کاملی همچون مشاهدات، تحقیقات، تصاویر و نقشه‌های متعدد، آمارهای مختلف، مقالات و... همگی سودمند، طبقه‌بندی و مقابله شده استوار باشد. از آنجا که شهرسازی به جز کادر فیزیکی، ساختمان و کارهای آمایشی تا حد زیادی وابسته به علوم انسانی است، کسب اطلاعات مورد نظر را بسیار مشکل‌تر از علوم محض می‌سازد. پدیده‌ها بسیار پیچیده‌اند، اطلاعات مطمئن اندک‌اند و همه چیز همانند مشاهده، توصیف، شکل‌شناسی و ژرف‌نگری نسبی است. به رغم این محدودیت‌ها، شناخت فضای شهری از دو تا سه دهه پیش تاکنون با کمک نمونه‌گیری‌های آماری، انفورماتیک، نقشه‌برداری خودکار، بانک‌های اطلاعاتی و غیره پیشرفت‌های شگفت‌انگیزی داشته است. این پیشرفت‌ها پایان نیافته‌اند و در واقع روش‌های عقلایی و در عین حال عملی برای استفاده از انبوه اطلاعات با ماهیت‌های بسیار متفاوت‌اند که هنوز هم باید تکمیل شوند.

بخش پنجم به «نظریه‌ها و الگوها» اختصاص دارد. در تمام اعصار، دارندگان افکار شگفت‌انگیز و فریبنده از «هیو داموس دومیله» (قرن پنجم پیش از میلاد مسیح) تا لوکوربوزیه (۱۸۸۷-۱۹۶۵) شهر الگو، آرمانی، با ثبات، محدود و منظم را که انسان از زندگی در آن احساس خوشبختی می‌کند به تصویر کشیده و شرح داده‌اند. بیشتر آنها توانسته‌اند در مقیاسی اندک خواسته‌های خود را به واقعیت درآورند و برخی دیگر هیچ موفقیتی نداشته‌اند. این انسان‌ها ترجمان برخی گرایش‌های عصر خود بودند و نیاز همیشگی بشر را منعکس می‌کردند. امروزه جامعه‌شناسانی همچون «انری لوفایور» آشکارا خواهان «عدالت در شهر» برای محرومان است. برای آنهایی که برایشان شهر در «مترو، کار و خواب» خلاصه می‌شود، به گفته‌ی او باید «شهر را عوض کرد» و «زندگی را تغییر داد». برخی نظریه‌های سیاسی و نظام‌های مولد آنها در ایجاد عدالت اجتماعی توفیقی نداشته‌اند و دیگر کسی را فریب نمی‌دهند. هنور هم باید در جست‌وجوی راه‌حل بود. این بخش به بررسی برخی نظریه‌ها مانند نظریه‌های اقتصادی کلی و نظریه‌های فضایی درون‌شهری، می‌پردازد و برخی الگوهای رشد شهری را به تصویر می‌کشد.

بخش ششم به بررسی موانع و تسهیلات طبیعی، موقعیت‌ها و محل‌های شهرها می‌پردازد. محل و موقعیت، اغلب سبب توفیق شهرها یا عدم موفقیت آنها را فراهم می‌آورد. محل برای شهرهای قدیمی و فضای شهری تازه، عنصری متمایز و مهم محسوب می‌شود. شهرسازی به طور کلی، باید خود را با محل و شرایط طبیعی سازگار سازد، کیفیت‌های آن را حفظ کند و از آنها بهره‌گیرد: برجستگی‌ها، اختلاف سطح‌ها و مناظر، هم سطحی صخره‌ها، مناظر آب‌ها، جریان آب‌های جاری، جنگل‌ها و غیره. افزون بر آن شهرسازی باید نقض‌ها را کاهش دهد (ملایم کردن شیب‌های تند) از تیزی شیب‌های دره‌ها بکاهد و هنگامی که مناظر کاملاً عادی و یکنواخت است در صورت امکان عناصر گوناگون دریاچه‌های مصنوعی، درخت و برجستگی‌های ساختگی بر آن بیفزاید. بخشی از محل می‌تواند ترکیبی باشد که این کار البته حد و حدودی دارد.

بخش هفتم این فصل نیز به بررسی جمعیت‌های شهری می‌پردازد. به طور کلی جمعیت‌ها بیش از همه آزادند و تحت تاثیر مهاجرت‌های مستمر داخلی و خارجی همواره در حال تجدید ساختار و درهم آمیختن هستند که طی این امر بیشتر اوقات ساکنان بومی به طور مطلق در اقلیت قرار می‌گیرند. این جمعیت‌ها با اصل و نسب روستایی یا خارجی خود به اندازه‌ی شتاب رشد شهرنشینی تازگی دارند و در پی فعالیت‌ها و شیوه‌ی زندگی جدید خود در فضای شهری ناظر دگرگون شدن منش‌های اقتصادی، جمعیتی، اجتماعی، مذهبی و سیاسی خوداند. در سطح فردی این جمعیت بر حسب طبقه‌ی اجتماعی، سن، شغل، فرهنگ، اصالت،

اطلاعات در ارتباطند. این بخش مخابرات را به عنوان عامل اساسی در عملکرد شهرها و برنامه‌ریزی فضای آنها بررسی می‌کند؛ همچنین شبکه‌های رایانه‌ای و سیستم‌های ارتباطی متصل به مخابرات را به عنوان بخشی از زندگی عادی شهرنشینان بررسی می‌کند. ارتباطات به معنی وسیع کلمه، وسیله‌ی پیشرفت شهر است، اما سازماندهی آن باید در سطح آمایش شهر و محله‌های گوناگونش در نظر گرفته شود.

بخش دهم با عنوان «ابر شهرگرایی و همیاری‌ها» به این مطلب می‌پردازد که ابرشهر چگونه شناخته می‌شود و چگونه برخی شهرها به مگالوپل (کلان شهر) تبدیل می‌شوند و چگونه گسترش پیدا می‌کنند. همچنین اصطلاح ابر شهر پراکنده را مطرح می‌کند و به این توضیح می‌پردازد که در ابرشهرهای کشورهای دارای درآمد ناخالص ملی بالا، ارتباط حقیقی بین اکثر خدمات منطقه‌ی مرکزی و پیرامونی آنها برقرار است. در واقع تعبیر «ابرشهر پراکنده» درست نیست. پیوستگی این سیستم جدید شهری بیش از پیش عظیم است، حتی اگر مرکز شهر جمعیت خود را به سود مناطق پیرامونی‌اش از دست بدهد، آنها در «اختصاصی شدن» فعالیت‌ها و اقامتگاه‌ها براساس دوایر متحدالمركز از مراکز ابرشهر به سوی مناطق روستایی پیرامونی همکاری می‌کنند: سوداگری هم اکنون روی هتل‌ها و قصرهای شهرهای تاریخی متمرکز می‌شود که می‌توانند به مراکز تحقیق برای ارتباطات تبدیل شوند.

بخش یازدهم به «تجارت، خدمات و شهر» اختصاص دارد. افراد، خانواده‌ها، مؤسسات صنعتی و تولیدی، جوامع و خدمات عمومی

محفل فامیلی و خصوصیات شخصی بسیار متغیر است. اما رفتارهای مشترک و میانه‌ای وجود دارد که در مجموع نتیجه‌ی عملکرد کل ساختار آن است: رفتارهایی که پیش از هر چیز به بعد و فعالیت‌های ویژه شهر یا محل تجمع انسان‌ها و نیز به تاریخ آن بستگی دارد. این بخش به بررسی شاخص، تعداد سهام و سهم جمعیت، جمعیت‌های شهری و عملکردها، ساختار فعالیت‌ها و پیشه‌ها، ساختارهای جمعیتی و تحرک طبیعی و جدایی‌های فضایی می‌پردازد.

فصل دوم به «فعالیت‌ها و عملکردها» اختصاص دارد. بخش هشتم کتاب به مسئله‌ی شهر و تردد عمومی می‌پردازد. شهر، از آغاز و حتی در اندازه‌ی کوچک خود، بهترین محل برای برقراری تماس‌ها و مبادلات گوناگون اقتصادی، اداری، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، روحانی و غیره بوده است. درواقع این امور علت وجودی آن است. این بخش به بررسی شیوه‌های ترابری و راه‌های برقراری ارتباط میان شهرها و مناطق دوردست می‌پردازد. چرا که فضای شهری، عالی‌ترین محل جابه‌جایی است. این بخش، تحولات تاریخی جابه‌جایی کالاها را از زمان دلیجان‌ها تا به وجود آمدن سکوه‌های فرودگاهی و راه‌های ارتباطی سریع بررسی می‌کند.

بخش نهم به «مخابرات، انفورماتیک و شهر» اختصاص دارد. که به بررسی ابزار اطلاعاتی نیرومندی می‌پردازد که در دهه‌ی اخیر به وجود آمده‌اند. رشد شهرها و افزایش فضای شهری موجب افزایش سریع دفاتر تجاری و اداری می‌شود که با شبکه‌های مبادلات و انتقال

سیاست‌های شهری در مورد تغییر کاربری، تحولات اجتماعی-شغلی و تغییرات جمعیت فعال در مناطق صنعتی شهری قدیمی، سازماندهی و گسترش صنایع پیرامون شهرهای بزرگ و نقش جدید گستره‌های بازار مورد بررسی قرار می‌گیرد.

بخش پانزدهم به «صنایع جدید و تکنوپل‌ها» اختصاص دارد. کشورهای توسعه یافته ناظر متهم شدن دوباره و عمیق بخش‌های صنعتی خود هستند که به ویژه بافت شهری ابرشهر را تحت تأثیر قرار داده است زیرا ابرشهرها هستند که همزمان به وسیله‌ی تحولات ناشی از فعالیت‌های صنعتی و خدماتی پیشرفته وابسته به تکنولوژی جدید اساساً تغییر شکل پیدا کرده‌اند. تغییر شکل سریع دستگاه‌های تولیدی از طریق به‌کارگیری فناوری‌های جدید، ظهور مواد سبک‌تر، مقاوم‌تر و کارآتر از دیدگاه‌های مختلف، به کارگیری دستگاه‌های خودکار و روبات‌ها برای تولیداتی با ابعاد کوچک، تمرکز زیادی در ساخت مصنوعات و... انگیزه‌های حاصل از این دگرگونی‌ها هستند.

بخش شانزدهم روابط شهر-روستا و توسعه‌ی شهرنشینی در مناطق پیراشهری روستایی، علت گسترش شهر به پیرامون آن، زمین کشاورزی و سوداگری در اراضی پیراشهری، شکل‌ها و مناظر شهرنشینی در مناطق پیراشهری، کاربری مناطق پیراشهری به عنوان فضای تفریح و اوقات فراغت را بررسی می‌کند و بخش هفدهم به «مرکزیت داشتن و پیرامونی بودن شبکه‌ها و سلسله مراتب شهری» می‌پردازد. فصل سوم به «سازماندهی و مدیریت» اختصاص دارد. این فصل که از ۱۰ بخش تشکیل شده است، در بخش هجدهم کتاب به مسئله‌ی «رشد فضای شهری» می‌پردازد.

بخش نوزدهم به بررسی «طرح‌ها و ساختار شهری» می‌پردازد. تار و پود، انواع طرح‌ها، گرایش‌های جدید در طرح‌ها و تار و پودها، ساختار شهری خود جوش، محله‌ها و شکل کلی از جمله عواملی هستند که در این بخش به آنها پرداخته می‌شود.

بخش بیستم به «تردد درون شهری» اختصاص دارد. گونه‌های تردد، تردد شهری نسبتاً منظم و قابل پیش‌بینی است، ویژگی اصلی تردد وسایل نقلیه‌ی شهری در رقابت از جمله عواملی هستند که در این بخش به آنها پرداخته می‌شود.

بخش بیست و یکم به بررسی «ارزش‌های ارضی و مشکلات شهری» می‌پردازد. این بخش پدیده‌ی ارزش اضافی را عامل اساسی تغییر فضای شهری معرفی می‌کند. ارزش اضافی نتیجه‌ی قانون عرضه و تقاضاست که روی یک تولید، متر مربع زمین یا زیر بنا با ارزش محدود نمایان می‌شود.

بخش بیست و دوم «گستره‌ی ساختمانی و واحدهای مسکونی» را بررسی می‌کند. گستره‌ی ساختمانی و فضای شهری، بازارهای مستغلات و تهیه‌ی سرمایه‌ی ساختمان، برابری گستره‌ی مسکن با

خریداران کالاهای مصرفی و تجهیزاتی هستند که باید بتوانند به منظور ارضای نیازهای خویش و برحسب قدرت خریدشان برای خود فراهم آورند. برای رسیدن به دست مصرف کنندگان، این کالاها باید حمل شده، انبار شوند و مطابق با مشخصات و قیمت خود به بهره‌برسند و توزیع گردند. فراهم کردن نیازهای آن همه مصرف کننده، متمرکز در فاصله‌هایی چنین اندک در فضای شهری، اجازه می‌دهد روی کیفیت کالاها به سوداگری پرداخت و قیمت تمام شده و بهای فروش آنها را کاهش داد. این بخش اشکال سنتی و جدید تجارت را واکاوی می‌کند و به بررسی خدمات (معنای لغوی و اصطلاحی آن) و مکان‌یابی و مکان می‌پردازد؛ چراکه خدمات نیاز فراوانی به مکان‌های دفتری، فضاهای پذیرایی، گردمایی و بایگانی دارند و بیش از پیش به کارهایی برای وسایل اداری و دستگاه‌های رایانه ای نیازمندند.

بخش دوازدهم به بررسی «فرهنگ، اوقات فراغت، گردشگری و شهری» می‌پردازد. هر ملتی فرهنگ خاص خود را دارد که جوهره‌ی آن را تشکیل می‌دهد، جوهره‌ای که در حدی گسترده از طبقات اجتماعی و سطوح مختلف زندگی طبیعت نمی‌کند، هر چند که بین ملت‌ها، پدیده‌های نفوذ متقابل و مبادلات و از نظر فردی تماس، جدایی و تشابه بین فرهنگ‌ها در جریان باشند. با این همه، یک ملت نمی‌تواند زمانی طولانی از ریشه‌های خود جدا بماند، فرهنگ ثمره‌ی میراثی درهم آمیخته از زبان، مذهب مسلط، ادبیات، تاریخ، میراث معماری، هنری، موسیقایی، سنت‌ها و عادات‌هاست که نوع تغذیه و آشپزی را هم دربر می‌گیرد. فرهنگ همچنین به صورت‌های مختلف در سیمای شهر متجلی می‌شود: با سبک‌های معماری، شیوه‌ی تزیینات، نوع مصالح ساختمانی، شکل‌ها و رنگ‌ها، بوها و صداها، چهره‌ها، جامه‌ها و نوشته‌ها. در مسکن از طریق نوع لوازم آراستگی و نیز به وسیله‌ی رفتارها و کردارها در برابر دیگران و زندگی، خلاصه از راه فضایی که شهرها را از یکدیگر متفاوت می‌سازد.

بخش سیزدهم به بررسی «شهرها با عملکردهای ویژه» اختصاص دارد. همه‌ی شهرها، مجموعه‌ای متعادل و هماهنگ از فعالیت‌های گوناگون نیستند. پاره‌ای از آنها، تنها نقش‌های خاصی را ایفا می‌کنند. مثلاً شهرهایی که بیشتر محل بارانداز، منزلگاه، توقفگاه، گره‌ی ارتباطی یا چهارراه هستند، شهرهای زیارتی، شهرهای گرم آبی کنار دریا یا دریاچه، شهرهای کوهستانی با ایستگاه‌های اسکی، شهرهای جشنواره‌ها، کنگره‌ها، مسابقات و آب‌های گرم معدنی، شهرهای عمدتاً دانشگاهی و شهرهای دارای نقش‌های اساساً بین‌المللی.

بخش چهاردهم به صنایع دستی و شهرهای صنعتی اختصاص دارد که به بررسی مناطق صنعتی شهری و ویژگی‌ها و مشکلات آن در برخورد با پیوندهای خانوادگی می‌پردازد، پیوندهایی که با محل اسکان ثروتمندان در نزدیک کارخانه‌ها نمایان می‌شوند. سپس عملیات و

فکر متفاوت مطرح می‌شود یعنی تفاوت بین نقش شهرساز، معمار و آمایشگر. سپس به شناخت طرح‌های معمارانه و شهرسازانه می‌پردازد، محیط و اقلیم را بررسی می‌کند و به بررسی ترکیب شهری یا هنر شهری مثل خیابان‌ها، میدان‌ها، سبک‌ها، نمای ساختمان و تزیین، بام‌ها، مصالح ساختمانی و رنگ‌ها و دیگر عوامل مؤثر در ساختار و ترکیب می‌پردازد.

بخش سی و یکم به عنوان «شهرسازی، حقوق و قانونگذاری» به ارائه‌ی خلاصه‌ای از تاریخچه‌ی قانونگذاری در زمینه‌ی مالکیت خصوصی می‌پردازد.

بخش سی و دوم با عنوان «شهرسازی، تصمیم و عمل» شهرسازی را هنر و عملی معرفی می‌کند که درک فضاها و حجم‌ها و نیز دانش‌های متعدد می‌طلبد تا ظرفیت لازم را برای ترکیب و پیش‌بینی شیوه‌ی کار فضای شهری فراهم می‌آورد. سپس به معرفی شهرساز، موقعیت‌ها و امکاناتی که شهرساز با آنها مواجه است، برنامه و طرح‌هایی که شهرساز کار خود را با آنها شروع می‌کند، تعیین جایگاه تصمیم‌گیری، مدت اجرای طرح‌ها، هزینه و تداوم آن و بالاخره شهرسازی و انفورماتیک می‌پردازد.

بخش سی و سوم به معرفی «سیمای شهر» می‌پردازد. به این منظور ابتدا سیمای شهر را در لابه‌لای تاریخ بررسی می‌کند و سپس سیمای مرکز شهر را بررسی می‌کند چرا که سیمای شهر، نخست سیمای مرکز آن است. محله، مرکز جنب‌وجوش فضای حقیقی شهرنشینان است ساکنان شهر بزرگ برخلاف انتظار اغلب خود را تنهاتر از روستائینان احساس می‌کنند، در مقابل محله به عنوان نمونه‌ی فضای شهری در مقیاس انسانی مورد مراجعه قرار می‌گیرد. درک فضا از طریق تجهیزات تجاری و تغییر جدید در مفهوم فضای شهری نیز در پایان این بخش مورد بررسی قرار می‌گیرد.

در پایان در بخش «نتیجه» به این مطلب می‌پردازد که شهرهای قرن ۲۱ چگونه خواهند بود؟ در اینجا آینده‌ی رشد شهری، اقتصاد و فعالیت‌های شهری، فضای شهری و پیشرفت‌های منفی، شناخت فضای شهری و فضای شهری، عقیده‌ی عمومی و تصمیم‌گیری مطرح می‌شود و پیش‌بینی‌های احتمالی در این مورد بیان می‌شود.

جمعیت، انواع اقامتگاه‌های شهری، مسکن‌های کلاسیک، تغییرات گستره‌ی ساختمانی و مسکن، و ساختمان سازی در ارتفاع از مباحثی هستند که در این بخش به آنها پرداخته می‌شود.

بخش بیست و سوم به «تأسیسات زیربنایی و تجهیزات» اختصاص دارد. آب برای زندگی اجتناب‌ناپذیر است، تخلیه‌ی پسماندها، تجهیزات عمومی و جنبه‌های مالی از جمله عواملی هستند که در این بخش به آنها پرداخته می‌شود. این بخش پیرامون تهیه‌ی آب، تخلیه‌ی پسماندهای مایع و جامد، تجهیزات مختلف برای سلامتی، آموزش، کار اجتماعی و مسائل کلی مکان یابی، طرح و تهیه‌ی سرمایه به بحث می‌پردازد.

بخش بیست و چهارم به «انرژی و شهر» می‌پردازد. روابط انرژی و شهر در طول تاریخ، آمایش‌ها برای تهیه‌ی انواع انرژی‌ها و امکان‌پذیر بودن مهار انرژی در شهرها از جمله عواملی هستند که در این بخش به آنها پرداخته می‌شود.

بخش بیست و پنجم به «زیرزمین شهری و شهرسازی زیرزمینی» می‌پردازد. استفاده‌ی گوناگون در تاریخ، بهره‌برداری امروزی و تردد وسایل نقلیه بیش از پیش نیازمند زیرزمین است، و شهرسازی زیرزمینی به ویژه تجاری از جمله عواملی هستند که در این بخش به آنها پرداخته می‌شود.

بخش بیست و ششم با عنوان «محیط، فضاهای سبز، سلامتی و آسیب‌ها» به بررسی آسیب‌های مختلف محیط طبیعی می‌پردازد که در اثر افزایش جمعیت شهرها، ابرشهرگرایی و گرمایی و آلودگی در شهرها به وجود آمده است. کارخانه‌های شیمیایی و ذوب فلزات، نیروگاه‌های حرارتی با سوخت زغال سنگ و مازوت، پالایشگاه‌های نفت و بسیاری فناوری‌های جدید، غبار و ذرات معلق را به هوا می‌فرستد که به هنگام استقرار مرکز پرفشار پایدار توده‌ی ابری از دود و چربی را بر فراز شهرها به وجود می‌آورند و از آنجایی که سلامت شهرنشینان از طریق تخریب محیط زیست مورد تهدید قرار گرفته است، این بخش به مسئله‌ی محیط زیست می‌پردازد و معایب توسعه‌ی شهری شتابان در قرن بیستم را بیان می‌کند.

بخش بیست و هفتم به بررسی «نهادهای، درآمدها و هزینه‌های شهر» می‌پردازد.

فصل چهارم به بحث «آمایش و شهرسازی» اختصاص دارد. در بخش بیست و هشتم به مسئله‌ی «شهرسازی با برنامه شهرهای جدید» پرداخته می‌شود. در این بخش عملکردهای شهرهای جدید و مسائل موجود در ساخت شهرهای جدید مورد بررسی قرار می‌گیرد.

بخش بیست و نهم با عنوان «شهرسازی و میراث، حفظ و احیا یا نوسازی» به بررسی انواع نوسازی (تحمیلی و اختیاری) مسائل نوسازی و حفظ و نگهداری یا احیاء می‌پردازد.

بخش سی‌ام «شهرسازی و معماری» است. در اینجا سه سطح